

พลิกวิกฤต

สู่ความสำเร็จการปฏิรูปการศึกษาไทย

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ท่านอธิการบดี และท่านผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่าน

เมื่อใดก็ตามที่มีการ “ปฏิรูป” มักจะต้องเป็นช่วงวิกฤต “การปฏิรูปการศึกษา” เมื่อปี 2542 เกิดขึ้นเพราะการศึกษาของไทยตกต่ำลงอย่างมาก ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องนำเราเข้าสู่กระแสโลก หากไม่ปรับตัวก็จะสู้ใครไม่ได้ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งใหญ่ที่มีผลต่อการปรับรื้อการศึกษาทั้งระบบและกระบวนการ มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการเอาไว้ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดกรอบเวลาเอาไว้ 3 ปี เพื่อให้ใครก็ตามมาเป็นรัฐบาลต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติตามกรอบเวลาดังกล่าว ถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาฉบับแรกของไทยและเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้เหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ของประเทศก็ถือว่าเป็นอีกครั้งหนึ่งที่ประเทศชาติอยู่ในช่วงวิกฤตจากระบบการเมือง จนส่งผลทำให้เกิดการ “การปฏิรูปการเมือง” ซึ่งรัฐบาลก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการทำงาน

ที่จะปฏิรูปทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งการศึกษาไว้ 1 ปี ใครเป็นรัฐบาลต้องทำ “การปฏิรูป” ดังนั้นหากจะกล่าวถึงสาเหตุของการปฏิรูปใด ๆ ดังเช่นการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเมืองดังกล่าวแล้ว จึงกล่าวได้ว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งระบบให้มีผลครบถ้วนกระบวนการ โดยจะต้องมีเงื่อนไขเรื่องกรอบเวลาที่จะต้องทำให้เสร็จ

ปาฐกถาพิเศษในการประชุมผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มจังหวัด “สนุก” (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์) ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร วันที่ 27 ธันวาคม 2549

หรือให้เข้าที่เข้าทางเสมอ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครอง ก็มีคำถามว่าทำไมกำหนดไว้ 1 ปี คำตอบก็คือรัฐบาลคิดถึงเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญเป็นหลักกว่าประมาณ 1 ปี คงจะมีการร่างรัฐธรรมนูญได้สำเร็จ ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเมืองต้องมีระยะเวลาสิ้นสุดกำกับเสมอ เมื่อกฎหมายการศึกษายังไม่ถูกยกเลิก รัฐบาลต้องมีภาระหน้าที่ปฏิรูปการศึกษาต่อไป

มักจะมีการถามว่า 6 ปีที่ผ่านมาได้มีการปฏิรูปการศึกษาไปมากน้อยเพียงใด ครั้งนี้จะได้กล่าวเป็น 3 เรื่องคือ **ได้ทำอะไรบ้างแล้ว ทำไปแล้วมีปัญหา/อุปสรรคอะไรบ้าง และมีเรื่องใดบ้างที่ยังไม่ได้ทำ**

เนื่องจากกรอบความคิดในการปฏิรูปการศึกษาได้ออกแบบไว้เมื่อเกือบ 10 ปีที่แล้ว ปัจจุบันน่าจะถึงเวลาปรับแต่ง เนื่องจากอาจจะล่าสมัย ความใหม่และบริบทใหม่กำลังเกิดขึ้น

เชื่อว่า 1 ปี มีเวลาทำ 3 เรื่อง เพื่อให้ปฏิรูปเป็นปฏิรูปทั้งระบบครบกระบวนการ ส่วนผลยังไม่เกิดก็เป็นแนวทางพื้นฐาน เมื่อใครมาบริหารต่อก็สามารถสานต่อได้ไม่หลงทาง สะดวก รวดเร็ว รวบรวม การศึกษาเรื่องที่ต้องปรับแก้ต้องทบทวนก่อนว่า ปฏิรูปอะไร ถ้าจับจอบยังไม่ดีดิบไม่แตก จะเกิดปัญหา เพราะ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีกว่า 70 มาตรา ซึ่งแท้ที่จริงมีการปฏิรูปใหญ่อยู่ 2 อย่างเท่านั้น ได้แก่

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ **สู่คุณภาพของคนไทยที่เก่งดีมีความสุข** การปฏิรูปการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา เสริมให้ครูสามารถวิจัยการสอนนำผลไปใช้พัฒนาการศึกษาได้ มีระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก จะต้องนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพและขยายโอกาสทางการศึกษา นี่คือการปฏิรูปการเรียนรู้

2. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ โครงสร้างเดิมรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่กรมและกระทรวง จึงเกิดแนวความคิดใหม่ ปรับบทบาทให้มีกระจายอำนาจโดยยึดเอาสถานศึกษาเป็นฐาน แต่ก็ปรากฏว่ามีทั้งสถานศึกษาที่พร้อมและไม่พร้อมรองรับการกระจายอำนาจ สถานศึกษาที่ไม่พร้อมก็ให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือดูแลไปก่อน

การปฏิรูปการศึกษาคราวนี้ต้องการให้รองรับการปฏิรูปการเรียนรู้ ไม่ใช่ไปรองรับการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ ถ้ามีสิ่งใดไม่เอื้อต้องทำให้เอื้อ เรื่องการยึดโรงเรียนเป็นฐานนั้นขอเปรียบเทียบโรงเรียนกับโรงพยาบาล เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาล ไม่ใช่กระทรวงสาธารณสุข ถ้าส่งบุตรหลานไปที่กระทรวงศึกษาธิการ บุตรหลานจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เพราะตั้งแต่รัฐมนตรี เลขาธิการ ลงมา แม้เดิมเคยสอนแต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้สอนมานานแล้วคงสอนไม่เป็น ผลก็คือเด็กต้องไปโรงเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้สอนและบริหารจัดการ ผลเกิดที่นั่น การศึกษาของชาติจะดี เลว ย่อมเกิดที่โรงเรียน สมศ.แจ้งผลการประเมินโรงเรียนระดับพื้นฐาน 30,000 กว่าโรง ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 ใน 3 ในรอบแรก แสดงว่าประเทศเข้าขั้นวิกฤต หน่วยรับประเมินคือโรงเรียน ไม่ใช่กระทรวงศึกษาธิการหรือเขตพื้นที่การศึกษา สมศ.ทำถูกแล้ว เพราะครูและผู้บริหารโรงเรียนเป็น “ขุนพลภาคสนาม” สามารถกระทำการกิจให้การปฏิรูปการเรียนรู้เกิดขึ้นร่วมกับเขตพื้นที่ได้

“

การปฏิรูปการศึกษาคราวนี้ต้องการ
ให้รองรับการปฏิรูปการเรียนรู้
โมไซโปรองรับการปฏิรูป
ระบบบริหารและการจัดการ

”

หกปีที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ทำอะไรไปบ้าง
ที่เห็นชัดเป็นรูปธรรมได้แก่ การปรับแก้โครงสร้างของ
หลักสูตร 4 ช่วงชั้นจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ เกิดหลักสูตร แกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น
หรือสถานศึกษา นอกจากนั้น หกปีที่ผ่านมาที่ทำไปแล้วคือ
เลิกเก็บค่าบำรุงการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรเงินรายหัว
นักเรียนไปให้ระดับ ม.ต้นหัวละ 1,800 บาท ม.ปลาย
หัวละ 2,700 บาท เป็นต้น

มีเรื่องเดียวทำได้ทันตามกำหนดเวลาคือการ
ประกันคุณภาพการศึกษา โดย สมศ. สามารถทำได้
ตามกำหนด 6 ปี นอกนั้นไม่เสร็จแม้แต่เรื่องเดียว

แต่ผลการประเมินของ สมศ. ที่ผ่านมา ก็มีข้อสรุป
ชัดเจนว่า เด็กเก่งแต่ท่องจำ ขาดการคิดวิเคราะห์ นอกจาก
นั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั่วประเทศ
ค่อนข้างต่ำในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
รวมทั้งภาษาไทยด้วย ทำให้คุณภาพของประชากรโดยรวม
แข่งกับต่างประเทศไม่ได้

ปัญหาที่สร้างความวิตกกังวลให้แก่ผู้บริหารและครู
อีกอย่างหนึ่งก็คือโรงเรียนในฝัน ทำให้โรงเรียนมีหนี้สิน
คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องหาเงิน
จากช่องทางต่าง ๆ ที่เรียกว่าการระดมทรัพยากรเพื่อ
การศึกษา เช่น จากการขอบริจาค การทอดผ้าป่า
จัดแรลลี่การกุศล ตลอดจนจัดการแข่งขันมวยโลก
เรียกว่าหาทุกวิถีทาง จากประสบการณ์ ผมเป็นประธาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านผม
ที่บางปะกง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง นักเรียน 900 คน
และนวมินทร์ฯ กรุงเทพฯ หาเงินตัวเป็นเกลียวยังไม่พอ
จนเกิดปัญหา เช่น ผู้บริหารโรงเรียนที่จังหวัดนครราชสีมา
ถึงกับฆ่าตัวตาย เนื่องจากเป็นหนี้มาก

ในการจัดสรรงบประมาณ ความจริงต้องคิดถึง
เด็กนักเรียนทั้งหมดคือ 13 ล้านคน โดยการเพิ่มค่าใช้จ่าย
รายหัวเพื่อให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้สะดวก
คล่องตัวขึ้น จึงให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสำรวจข้อมูลค่าใช้จ่ายจริงว่าเป็นเท่าไร สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้เสนอตัวเลขมา
ให้พิจารณา ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ในที่สุด
ก็คัดเลือกโรงเรียนขนาดกลางเป็นตัวแทนคำนวณค่าใช้จ่าย
รายหัว ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กต้องใช้จ่ายมากจึงขอเพิ่ม
ให้อีกคนละ 500 บาท เมื่อของบประมาณไปยังสำนัก
งบประมาณได้รับการจัดสรรให้เพิ่มตามเป้าหมาย แต่จะ
ใช้เวลา 3 ปี เนื่องจากงบประมาณมีค่อนข้างจำกัด

1. การปรับแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ มีหลายเรื่อง

เรื่องที่ 1 ได้แก่ การปฏิรูปครู ผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา เท่าที่เป็นมา ผู้ขับเคลื่อนยังไม่ได้การพัฒนา ยังไม่พร้อมที่จะปฏิรูป และยังอยู่ในภาวะขาดขวัญ กำลังใจ เดินเข้าสู่ภาวะใหม่ไม่เต็มที่ไม่เต็มตัว ผวา โดยเฉพาะเงินวิทยฐานะชำนาญการ 3,500 บาท ต่อเดือน ซึ่งรัฐบาลเป็นหนี้อยู่ ก็ไม่มั่นใจว่าจะได้รับเมื่อใด นอกจากนั้นครูอีก 370,000 คน ซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปยังไม่ได้รับการอนุมัติให้ได้รับเงินค่าตอบแทนอีก 1 เท่า ของเงินประจำตำแหน่ง รวมเป็น 2 เท่า หลังจากที่เราได้จัดวางระบบต่าง ๆ ในการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งการ“เยียวยา” แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมา เช่น จ่ายเงินวิทยฐานะ เงินเพิ่มค่าตอบแทน นอกเหนือจากเงินวิทยฐานะและการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้สถานศึกษาแล้ว ก็จะทำให้ครูมีขวัญกำลังใจดีขึ้น คิดถึงเด็กมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เดินหน้าปฏิรูปการศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม เป็นธรรมชาติของการศึกษาที่อาจต้องใช้เวลายาว แต่หากจัดวางระบบพื้นฐานที่ดีก็จะส่งผลถึงความสำเร็จของการปฏิรูปในระยะยาว

ในที่สุด ครูชำนาญการก็ได้เงินวิทยฐานะ 3,500 บาทต่อเดือน และครูชำนาญการพิเศษขึ้นไปก็ได้เงินค่าตอบแทนเพิ่มอีก 1 เท่า เป็น 2 เท่า ซึ่งถ้าจะขอบคุณต้องไปขอบคุณรัฐบาล โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีทุกท่าน

เรื่องที่ 2 หลังจากได้แก้ไข 2 เรื่องแล้ว ยังมีปัญหาอีกเรื่องหนึ่งคือการประเมินอาจารย์ 3 เชิงประจักษ์อีก 20,000 คน จึงได้หาทางแก้ไขโดยให้มีการประเมิน 2 ครั้ง 2 โอกาส

โอกาสที่ 1 ยืนยันตรวจผลงานต่อไป ถ้าไม่ผ่านให้โอกาสประเมินอีก 1 ครั้ง **โอกาสที่ 2** สละสิทธิ์ขอเข้ารับการอบรม ถ้าไม่ผ่านให้เสนออีก 1 ครั้ง

มาตรการ 2 โอกาสนี้ถือเป็นการเยียวยา หลังจากนั้น ก็จะได้เดินหน้าในระบบใหม่ต่อไป

เรื่องที่ 3 ปัญหาสำคัญที่มีเรื่องร้องเรียนมาเป็นจำนวนมากอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การจัดการรอบอัตรากำลังในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ลงตัว เพราะมีผู้ต้องการปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานเขต มากเกินกว่ากรอบที่ ก.ค.ศ.อนุมัติ ปัญหาเรื่องนี้สืบเนื่องมาจากแต่เดิม สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เสนอกระทรวงให้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาอย่างน้อย 295 เขต เพื่อให้รองรับจำนวนบุคลากรได้ทั้งหมดและให้เป็นเขตที่มีขนาดพอดี แต่พอกระทรวงกำหนดให้มีเพียง 175 เขต ก็เกิดปัญหาไม่สามารถจัดบุคลากรลงกรอบได้

เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าว ก.ค.ศ. ก็รับดำเนินการจัดการรอบอัตรากำลัง โดยพยายามให้ทุกคนลงในเขตที่ตนต้องการให้มากที่สุดแม้จะเกินกรอบไปบ้างก็ตาม

2. การเสริมเติมเต็ม

เรื่องที่ 1 โครงสร้างองค์กรหลักในการขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาอีกเรื่องหนึ่งคือ ด้านอาชีวศึกษา หรือ การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ โครงสร้างของการอาชีวศึกษา เหมือนอุดมศึกษา แต่การอาชีวศึกษายังไม่มีกฎหมาย ของตนเอง ดังนั้นในปี 2550 จะผลักดันให้ พ.ร.บ. ดังกล่าวให้เป็นไปตามแนวทางที่ชาวอาชีวศึกษาต้องการ

เรื่องที่ 2 กฎหมายว่าด้วยการศึกษาเอกชน เพื่อให้เอกชนร่วมรับภาระการจัดการศึกษาทุกระดับ ค้าง มาหลายปีจะต้องเร่งรัดออกให้ทันในรัฐบาลนี้

เรื่องที่ 3 กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็ต้องเร่งรัดให้มีการออกกฎหมายฉบับนี้เช่นเดียวกัน

“

เราพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง
แต่ไม่มีคุณธรรม ย่อมเป็นอันตราย
หลายเรื่องก็ทำ ชอบด้วยกฎหมาย
แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม
เป็นที่มาในการปรับแต่ง
ที่เอาคุณธรรมนำความรู้

”

3. การปรับแต่ง

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้น ผู้เรียนให้มี “**ความรู้คู่คุณธรรม**” แต่ก็เกิดภาวะวิกฤต ทางสังคม สังคมแตกแยก แบ่งฝาย รุนแรง พฤติการณ์ ไม่เป็นประชาธิปไตย มีการเอาชนะคะคน ซึ่งกันและกัน รัฐบาลจึงประกาศนโยบายคุณธรรมนำความรู้ เน้นคุณค่า ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย คนมีความรู้ แต่ไม่มีคุณธรรม กระทรวง จึงเสนอนโยบาย “**คุณธรรมนำความรู้**” โดยไม่ได้สลับคำ หรือเล่นคำแต่อย่างใด เราพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง แต่ไม่มีคุณธรรม ย่อมเป็นอันตราย หลายเรื่องที่ทำ ชอบด้วยกฎหมาย แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่มาใน การปรับแต่งที่เอาคุณธรรมนำความรู้ เอาเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถี ประชาธิปไตย มาเป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้

ได้ระดมสมองทุกฝ่ายหลายกระทรวงทั้ง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดเป็นวาระแห่งชาติ แบ่งบทบาทหน้าที่กระทรวงไหน ทำอะไร โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เปลี่ยนจาก มุ่งพัฒนาคนให้เก่งดีมีสุขมาเป็น “**คนดี มีความรู้ อยู่เย็น เป็นสุข**”

รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายด้านการศึกษา 6 ประการ ซึ่งขอนำมาเน้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทั้ง 6 แสนคน ซึ่งเปรียบเสมือน “ขุนพลภาคสนาม” ได้รับการเยียวยาต่าง ๆ ไปแล้ว จะได้ร่วมกันขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษา เดินไปโดยเร็ว ตามกรอบนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล 6 ประการ คือ

1. การเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ที่มุ่งสร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงความร่วมมือของ 3 สถาบันหลัก คือ ครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา หรือที่เรียกว่า “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)

2. การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะโรงเรียนเล็กเกินไป ที่มีจำนวนนักเรียนไม่กี่คนนั้น เหมือนกับเป็นการลงโทษเด็ก เพราะเด็กไม่สามารถมีกิจกรรมหรือเล่นกีฬาบางประเภทได้ จึงต้องวางแผนบริหารจัดการ โดยมีการรวมครู นักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กนี้เข้าด้วยกันบ้าง และให้ สพท. ดูแลการทำงานด้านธุรการของโรงเรียนแทนครู

4. การมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น โดยการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภาระหน้าที่ของสมาคมผู้ปกครองและครู ทบพทวน เรื่อง คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษาให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนเอกชนในทุกระดับและประเภท ให้สามารถ จัดการศึกษาได้ตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ให้ความอิสระและความคล่องตัวโดยไม่เลือกปฏิบัติ ด้านการถ่ายโอนอาจจะยังเปิดให้เป็นทางเลือกอยู่ แต่สิ่งสำคัญกว่าคือ การมีทางเลือกหลายทางที่จะร่วมจัดการศึกษา เช่น การให้ อปท. เข้ามาร่วมบริหารจัดการ โดยโรงเรียนและข้าราชการยังสังกัดกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในลักษณะรวมกันจัด เช่น แบบสหการ หรือ สหกิจ โดยรักษาสถานภาพ 2 อย่าง คือการที่โรงเรียนเป็นนิติบุคคล และมีครูสภาพเป็นข้าราชการ

5. การพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรวมจังหวัดสตูลและสงขลาบางส่วน ที่จะต้องมีการบริหารจัดการให้ประสานสัมพันธ์กับ ศอ.บต. ส่วนหลักสูตรต้องเพิ่มหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นไทย ด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ เพราะการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะและตาดีกา ยังเน้นด้านศาสนาเป็นส่วนมาก ทำให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาสามัญและทักษะวิชาชีพน้อย ส่งผลถึงการทำงานเมื่อจบออกไป ต้องปรับแต่งเพิ่มเขตพื้นที่ใน 3 จังหวัด อีก 3 เขต เพื่อให้การบริหารจัดการกะทัดรัด มีเอกภาพ มีการตัดสินใจและประสานงานได้รวดเร็วขึ้น

6. การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง มีฐานกฎหมายมาตรา 39 ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ รองรับให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ โดยเน้นการจัดระบบการกระจายอำนาจใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ทั้งนี้โดยจะจำแนกโรงเรียน 30,000 โรง ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ที่พร้อมจะรับการกระจายอำนาจได้ทันที กลุ่มที่ 2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลางซึ่งจะต้องดูความพร้อมเป็นหลัก และกลุ่มที่ 3 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนเด็กต่ำกว่า 120 คน เขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

ประการสำคัญที่ได้กำหนดเป็นแนวทางที่ชัดเจนแล้วก็คือการเตรียมการฝึกอบรมโรงเรียนนำร่องรองรับการกระจายอำนาจ และมีการฝึกอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ไปขยายผล ทั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ส่วนระดับสถานศึกษาให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูแกนนำกลุ่มสาระละ 2 คน ทั่วประเทศจำนวนไม่เกิน 20,000 คนมาเข้ารับการอบรมแบบเข้ม ส่วนจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนำร่องการกระจายอำนาจ 600 แห่ง กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สร้างหลักสูตร อบรมวิทยากรให้ โดยใช้คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศเข้าร่วม ขณะนี้ได้ทำหลักสูตรเสร็จแล้ว จะอบรมในช่วงเดือนเมษายน และเริ่มนำร่องในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม 2550 โดยการติดตามผลการนำร่อง ถ้ามีปัญหา อุปสรรค จะช่วยปรับแต่ง แล้วขยายสู่โรงเรียนกลุ่มที่ 2 ต่อไป ภายใน 4 ปี จะขยายผลได้ทั่วประเทศ จึงใคร่ขอร้องและขอแรงให้โรงเรียนช่วยกันสร้างผลการศึกษาที่ดีในทุกพื้นที่ ไม่ใช่ดีแต่เขตอำเภอเมืองหรือกรุงเทพฯ เพื่อจะขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำกีดกันระหว่างโรงเรียน เพื่อให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเป็นจริงทั้งใน “การได้รับโอกาส” และ “การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ” อย่างกว้างขวางและทั่วถึง